

927 (110)

H. M. Lohlabe,
59226/931

History and geography of Nareng

K34/82

NO 88
P.P. 1-17
16

Tema ya 1: Mmamathola.

b

Tema ya 1: Balaudi.

1
17

1 1. Therêto t̄ha Balaudi:

"Balaudi ba boya Mamagukubje,

Thaba bo kama Tsakwe,

Bo t̄hapa ka lebese fêêla

Meet̄i nkhono a le gôna.

Ke rena Balaudi ba mme-t̄elana ya Tsakwe."

2. Molaudiši Dikhotoš Modiba. O tswaletšwe Phusela (Tzaneen.)

Ke pele ga mo Makhowa a ba amoga naga ya bona. Mphatho wagwe: Makwa.

3. Taudišo ya molaudiši mabapi le bogolo bja naga. Mmamathola o be a na le naga e kholo. E be e ripa ka Lethaba le Letšitele. Ka leboya la Letšitele, a be a ripagana le Ba-ga-Kgopa. Ka borôka a be a goma mo go t̄hakanago Letšitele le Lethaba.

2 4. Magoro a mahubedu, ba ripaganya dinaga. Tše dingwê di fiwa dikhoši, tše dingwê ba re ke dipolase. Mmaloi! ke dife tše? Di t̄ogeleng di le bjale. Ke magoro a mahubedu a loma. Theolo mo t̄he êla, magoro a phula dipata. Le bona mo ba t̄ago ba dira dipata (makoto.)

5. Le t̄a le di bôna tša t̄ela kholo ya lekoto. Lekoto ke mmila. Lekoto ke t̄ela e kholo bjale ka tšona dipata tša bo-mmaka naga. Lekoto nka bo thii. Ka bontši ke makoto. Ge bagolo-golo ba bolabola ka gore le t̄a šala le di bôna, bašadi e be ba gopola tše dibote, kxanthe ba ra tša go baba. Ka nnete ka mathô, re a di bona di t̄heja dipelo.

6. Ba ba hwilego ba khutšitše. Molaudiši a tšwela pele le go bolabola ka mathomola a we a šetšego a bona. O ila a re bagwêra baka ka moka ba hwilê, ba fapane le dilô tše re di bônago. Ke riale ka gobane ba khutšitše.

3 7. Mapono a be a tšama a bolaya batho. Magoši a ke a t̄ebago, a we a ilego a hwêla mola maruping a rena, kante le go bolaya ke Mapono ke a:-

(1) Lekhukhukhu

(2) Seapeva

(3) Makaopeva Mohumagadi mmago Vuuma. Ba be ba no fêla ba mmitša ka mokhwa owe. Mong leina lagwe e be e le Mmamathôla.

(4) Vuuma. Leina lewe o ilê a rediwa ke dingaka. Ka morago a ethêla la Molala-tadi o mogolo mapheke a Letswalô. Khoši ya bobedi yowe e lego morwa Lekhukhukhu yowe leina lagwe e be e le Sea-peva. Ke yêna a ilego a bolaya ke Mapono thabeng ya Lenakeng. Ba ile ba fetša batho.

8. Ba be ba t̄ha t̄šame ba thopa dinaga, aowa, ba be ba t̄šama ba thopa dikhomo. Lehono Mapono ke Makhowa. Ba khowaletše go t̄šama ba re thopêla dinaga t̄ša rena. Naga ya gešu ba e thopile ka lentšu la gore ke dithabeng. Khanthe rena beng e be re t̄ha bone gore ke dithabeng ka baka la gore e be re ija re khoro.

Temana ya 2: Temô.

9. Mašemo a rena a be a lemiwa maphameng a meboto. A mangwe a be a limiwa ka dipholo. Bontši bja bona ba lema ka diaja. Mobu o be o thekhiwa ka mafsika (maṭapa). Mašemo a mabote kudu a be a le lehwing la noka ya Letšitele. Re be re na le t̄ebô ya gešu ka gobane e be re gaša dithare t̄ša go lewa.

10. Dibjalô t̄še t̄ša go ba di gašwa. Ke t̄šona t̄še:- Mafela, dithôtse, dintswa, ditšhekhêné, ditou-marapô, ditou le merepa. Dithare t̄ša go lewa t̄ša go gašwa:- Dinemoné, diswiri-namone, dipanana ka mehuta ya t̄šona e be di no emelêla ka noši, o hwetšane e no ba lefeng. Ke gore bontši.

5 11. Meṭing ya rena e be go limiwa. Le gana lehono, mo o kaya, wa bôna mo we dithare di khobakanego, o t̄a hwetšana gore ke moṭe. E be re phela ka t̄šona. Dikhomo t̄ša rena e be di fula dithabeng t̄ša ga Khopa. Thaba e kholo ya t̄šona ke Leolo. Ba ga Khopa ke Bapedi. Ke yôna temô ewe ra go ba re phela ka yôna le palaêlo e be e t̄he gona.

Temana ya 3: Maina a dithaba le dinoka.

12. Re t̄šwa re le Phusela, re ya Leboya:-

Thaba Makala-nkwe. Noka Motou-tswana. Thaba Lenakeng. Nokana Dipotonoto. Thaba Nareng. Noka Meji nabjeu. Thaba Mabeleka. Noka Letsitele. Thaba Legasi le Leolo ke thaba. Ge re feta yona re tena ga Khopa. Meboto le dithabana ka moka di duta meeti, ke gore moetšana o mongwe le o mongwe o šla meeti. Malwetši a ba rego ke letadi le mothapō, a gona ka baka la dithaba le dinoka a di na meeti a magakwa.

- 6 13. Polabolo ya mongwadi. Mongwadi ke nna Motangtang Mohlabe. Motho mowe a tswaletšego gona, go boima kudu go toga. Ka baka la go fenyiwa ke molaš motho o no ba a toga ka pelo the khame. Le rena dipelo di a baba ka bakeng la khudugō ya lena. Taba kholo ewe nka bolabolago yona, ke e, a re rapeleng Khotswana. Ka gobane mogolo-golo o ilš are: Tha go hwetšana o šaš, šako a le na botogelo.
14. O morwa mang. Ke ilš ka ba thalošetša gore ke morwa Mothabe. Re nama ka e thii le ba ga Mašišimale ba we e lego ba ga Šuai. Ba ile mo ba e ya Phalaborwa, rena ra šala re labeletše mothaba wa mabêlê. A ka di bōna, ke be ke no o kwa mo babagolo mo ba tšere magane khorong. Megopolo le maṭho a bona, ka bōna ba ntebella ga boṭe. Theema the o thabilego ke the thegolo monna wa ga Mothabe.
- 7 Ka nnete šako a le na bo togelo

Temana ya 4: Khudugo ya ba ga Mmamathōla.

15. Ba ga Letswalo ba diyo khudušwa. Pele ga khudušio ya bona, Makhowa ba ilš ba ba botša gore ba yê ga Mampa go dula gona. Ba ilš ba ba rwala go ba šupa naga ewe. Maboyong ba ile ba gana. Ka moragō, ba ya ba ba šupa Metz. Bjale go lokile, le swanetše go ya Metz. Ke Borōka, a re go nyake. Ba ga Rakōma le thetšha bananyana kudu ke bōna ba khoro ya ga Rakōna, ile ba khuduga ba ya ba dula gona Metz.
16. Dilore tša mašole di ile tša fiṭha ka di 10-3-58 Legubje (March) 1958. Ka yona Legubje ka di 11-3-1958 ba tšhedwa ka meeti a go fiša. Naga ka moka ya ga Mmamathōla e ile ya tala dilore tša mašole gammōgō le batho bawe ba yago go rora diphathō tša bōna. 40 ya dilore le 2 ya dipêpê.

- 8 17. Mokhoši o ile wa lla, pele ga go ba khuduša. Mokhoši wa gona, e le wa go nyaka batho ba ba nyakago mošomo. Ka tšatši lewe ba thomago go ya go ba khuduša. Batho ba morena Muhlava ba ile ba tšwa ba feletše ka dithamo tša ntwale dithabane. Dithabane ba ile ba di šiya Thabina.
18. Ka moswana ba ile ba šiya dithamole dithabane tša bona magae. Ba bangwe a baka ba bošela ka baka la boima bja mošomo. Dipata e be di tša fihi mefeng e mengwe ka baka la dithaba le meetšana. Dithoto tša bona e be di rwadiwa ke bašumi, ba di iša mo we dilore di emego gona. Thelo the thengwe e be the rwadiwa. Thewe ba the le thešago ke thewe mong wa thona a tša the nyakego.
- 9 19. Dilō tšewe tša go ba di rwadiwa : mahudu, mefhe, malwala le ditšhilo, mabjane, masenke, mabele, diphatš le diphatš tša nto. Motho yo mongwe le yo mongwe a be a šmela ke lore goba tše pedi. Ke gore thoto ya gwe ge e ilē ya tatša lore, e ngwe e ya mmamatamala.
20. Thebatana the bjoī, the tšhabiša tala la thona. Tšatši la mathomole la go khuduša Ba Letswalo. Dira di ile tša hwetšana mefeng go the na le motho. Batho ba tšhabetše dithabeng gammogo le diruiwa tša bona. Dira di nyamile, a di tebe le gore di ka dira bjang. Thethopha the thengwe tša dira tša hwetšana mokhalabje. Le yana a be a likiša go tšhaba, ka baka la botšofadi, a šitwa. Ba ile ba mo tswara. O ile a ba šupa dinto tša gwe.
- 10 21. Batho ba ile ba fologa dithabeng ka go bona dinto di e-swa. Ba ile ba ntšha dibjana tša nto ka moka. Ka moragō ga mo we ba tšhamba dinto tša mokhalabje. Banna, basadi gammogō le bana ba fologa dithaba.
22. Lehu a le bonwe ka matho; ka gobane o ka the ke wa le šmela. Polabolo e ya ka godimo ke ya ba tšhabi. Ba ile ba bolabola ka mokhwa owe, ka baka la putšišo ya dira, ya gore le tšhaba'ng? Re tšhušitše ke dilore tša go tala naga. Ra gopola gore lehono re hwile. Go fedile ba thoma go khulla dinto tša bona. Ke moka dira tša fetoga bašumi ba go rwalla dithoto ba di iša diloreng.

23. Dikhomo, dipokolo, dinku le dipudi e be di ngwadiwa. Dithoto tša nto le tša lapa e be di tša ngwadiwi. Di be di tšhepele le mong wa tšona ka lore e a e filwego. Diruiwa e be di ngwadiwa le go badiwa ka maina a beng ba tšona. Ke ka mokhwa o: Judas Letswalo 10 ya dikhomi, 2 dinku le dipudi tše 5. Yo mongwe le yena bjale, di tona ka tšhegotong (Kampeng).

11 24. Dikhono le dipokolo e be di gapiwa ke Marentšase le bašumi. Mothape wa pele o ile wa dira methape e mene. Mothape o mongwe le o mongwe o na le (Ranger) le batho ba gwe. Mothape wa go tša pele wa Ranger Willie Magonane, wa bo-bedi John Mathebola, wa boraro James Mashele le wa bone wa Hernance Lohlabe. Tšhwene ya morago mpja di bona yona.

25. Khomo e ile ya tswala tšelang. Ranger e ngwe le e ngwe, e filwe molao wa go thokomela dikhomo tšewe a di gapago. Go ile ge go tshadiwa noka ya Vuumeng dikhomo tša Mathebola le Mashele tša phathagana. Ge ba thoma go di khethologanya ke moka e ngwe ya napa ya tswala e eme.

12 26. Molato o ile wa wela Mashele. Dithopha tše tharo di ile tša tšona ka baka la molato wa khomo ya go tswala. The thopha tša go eta pele tše dikeletše. Mashale o ile a re, khomo ke ya Mathebola. Le yena o ile a re keyago. Taba e ile ya tshwara Mashele ka baka la gore ba ile ge ba khethologanya, ya ba e eme ka tšhehopeng tšagwe.

27. Mathebola a feta le mothela wa tšhipa yago, mapê bo bitilwe ke dikhaolo. Mashele o ile a bona gore khomo e a tswala, a kitima a e tiya ka lepara, a e gapella mothapeng wa Mathebola. O dirang? o ile a re khomo a se yaka, ke ya Mathebola. Bona, khomo e a tswala, wa tše ke wa e tiya. Monna o ile a tšela pele le go e tiya, go fithela e tswala e eme. Le ga go le bjale molato o ile wa mo wela. O ile a šala nayô. Re ile ra gapa dithopha, ra ya ra fitha Thabina. Re ile ra robala gona.

- 13 28. Mothape wa dikhomo o ya Metz. Ba ile ba di bala. Ka e thii e kae, e tswetše teleng. E rile mo letšatši le dikêla ra fiṭha Metz. Maboyong ra boya ka lore. Ra goma ra ya ra gapa moṭgape o mongwe. Le ona o ilê wa robala Thabina. Ka letšatši la bobedi ya ba gona o fiṭhago Metz.
29. Diruiwa tša ga Mmamathōla e be di baballwa kudu gammōgō le dithoto tša bona. Ba be ba ṭha nyake go bona the the ngwe the pjaṭega. Khomo goba pokolo ya tsielega teleng, e be e rwadiwa ka lore. Namane e la ya go tswala teleng, e ile ya rwadiwa ka lore. Mašele o ile a šala a gapa mmago yōna.
30. Ditau di tene dikhomong, mong wa dikhomo o tšhabilê. Go bolwabolwa ka khoši. Thetšhaba the thuthiwa the išiwa Metz, khoši mo e ilego a e tebe ke motho.
- 14 31. Tha go hwetšana o šeme, šako a le na bo toḡêlō. Khoši e ile ya ba ya tshwariwa. Ba ile ba mofiṭhiša Thabina. Ka moragō ba mo rwala, ba mo iša lefaṭheng la gwe go thotha dibjana tša gwe. Ba ilê ba mo fitiša, ba mo iša Metz. Ke moka mokhudušo wa ga Mmamathōla wa fêla ka di 18-3-58.
32. Ke ōna mmapa wa naga ya Nareng.
- O šupetša: Dithaba, meboto, dinoka le dinokana gammōgo le dikolo, mošata le tipeng ya dikhomo.

- 15 33. Naga ya Nareng e taletše ke dinokana. Mong noka e kholo ke Letšhitele. Motoutswana ke e kholwanayana, e tšheletša ke Dipotopoto. Mebototo ya gona ka moka e na le dinokana. Mesebe e šupetša dithaba. Mebototo ya gona e khonamile kudu. Le tšona dinokana tša gona di diyo khokologa go šla ga tšona. Di šimuga gona mebotong. Ke dinokana tše dikholwanyana di šimugago ga^{the} ga dithaba. Ke letšhitele fšla e tšwago ka godimu ga dithaba.
34. Letšhitele. Bjale ke ge go ngodilwe gore ke noka e kholo. Mo e ngodiwa ka mokhwa o ba e epallago. Ba e epella ka mokhwa o:- Re tšwa kgole, ga Kešepš, letšhitele bjata-adi bja mma-morela bo-ana dikolobš. Ba e boeletša gape, ba khona ba tšwela pele ka gore:- Rena-a, rena, re tšwa kgole kgole ga na kowa letšhitele, bjata-adi bja mma-morela bja mmathatšši boana dikolobš. Le ga na mo ba e boeletša gape. Koša e, e epella ke bana ba thekolo gammogš le ba bagolo.
- 16 35. Khešepš, mma-thatšši le mma-morela. Ka mo fa^{the} go ta ngwadiwa thalošo ya mantšu, a a ka gšdimu:-
Khešepš ke thelšepš. Mma-thatšši ke Kolobš. Mma-morela ke golla. Khešepš ke bo thii, ka bontsi ke dišepš.
36. Lenakeng. Ke leina la thaba. E be e le thebš the thegolo tha Ba Letswalo. The ilš tha phuma ke mapono. Ba ilš ba bolaya batho ba bantšši. Ke mo we go thšmago noka ya dipotopoto. Ke yšna e we ba go ba ba e nwa yšna mo ba le tbong. Dipotopoto ke gore ditopotopo. Ke gore batho ba ba hwilego, ba re ke ditopo. Ka bothii ke (setopo) thetopo. Ba ilš ba ršla noka e we leina la ditopo, ba e bitša ka gore ke dipotopoto. Ba bosweng bjo ba re ke Phororo.
- 17 37. Ba ga Letswalo ba e thšta ka mokhwa o:- Ke rena ba ga mma-fšfšera a Letswalo, fšfšera o mphš le thšlo, bana baka ba letšše le šala maleng. Rena re boya bolaudi bja mma-telana a tsakwe. Re boya mamagukubje thaba bokama tsakwe. Mamagukubje re iša moano, re boya tsakwe. Bjale ba ile go fitha Nareng ba re:- Re boya sekgštlš, ga mma pšlšga batho, ga mma motopo wa noga matšhošš, e tšhoša ka go bidilala, e tšhoša le motha e hwile. Agšš molaudi,

agee tsakwe. Ke Banareng ba mma-tau ya magaše.

38. Banareng le ba ga M'athō. (Sekororo). Ke Balaudi ka moka ga bona. Ba ilē ba fapana nokeng ya Makhutšwe. Bašadi ba morago, khoši e ilē ya bolaya ke mat_{ho}. Ba ilē ba khutšiša khoši e we nokeng e kholo ka tašlo ya Mothabē. Mathō a ile a fōla ke moka ba napa ba khutšeditše ruri. Ba napa ba hwetša na leina la

18 Ba-makhutšwi. Noka ya napa ya rediwa leina la Makhutšwi. Bona ba re ke rena ba ga Mathō. Ke ngwala ba bina khomo ba ga Ma-athō, ka baka la go nyaka go bapīša thereto t̄ha bona le ba bina khomo ba ga Letswalo.

39. Thereto t̄ha ga Ma-atho:

Rena re boya Nkopetši bo duṭa kōma, ga mma thari ya namane, ga mma pēlēgwa a batho, ga marete mathanaga, ga mma polo e bošego matšhoše. Banna la t̄he kwe boṭhoko, a se lerogo ke le-lopo. Ke rena bathwana ba ba boyago bolaudi bja mma t̄elana a tsakwe. Agee monareng, agee khomo ya makhutšwi khoduma lerole.

40. Dirēto tša Ba Letswalo le Ba M'athō di a swana. Ba Letswalo a ba phula khudu ka mpeng. Ka baka la gore bona ba re motopo wa noga matšhoše. Ba ga Maathō ba phutše kudu ka mpeng ka mpeng ka baka la gore ba re, Marete mathanaga, ga mma polo e bošego.

19 41. Mo ba t̄ha boelego ke teng, maruping ba bošla. T̄he we ke t̄heema. T̄heema a t̄he na mong. Ke gore ba boetše ka theko ya bolaudi. Le ga go le bjale di peelo tša bona di t̄ha le phifallong. Ke gore a go na nnete e ba ka go botšago. Ba ile go fiṭha le faṭheng la Metz. Ba dira mabjala a dinaleng. (Ditšhentšhi). Bjala a bo na thopa. Bo bjale ka letsofi. Ba re letsufi a le na nama, o tše ga makhura wa fa ngwana. Ka bakeng la bjala dikhopolo tša bona di a kwala.

42. Mangoko. Lentšu le, le bolwabolwa mabapi le khoši.

Mangoko ke mohumagadi wa dinosi. Ge o ka ganēla ka phagong, motšhitšhi a o khone go t̄oga. Phago e we di a napa tša e dira (motse) moṭe. Ntwa ya dinosi e ka lwana bjang ka baka la bahumagadi ba ba bedi empa mohumagadi yo mongwe, mo a ka t̄he ke a tšwa a tšhaba le t̄he t̄hophā t̄he ngwe di t̄a no lwa di dūtši go na mo we moṭeng.

20

43. Magoko ya mogolo ke makhowa. A ba fenyana rena, ba fentše ba gologolo. Khano ya khudugō yōna e be e le gona, ka baka la gore a ra ṭwaṣ̌la go dula melaleng. Melala go dula maja-khudu. Ke gore Baroka. Ke baka la go fenyiwa, a ṣ̌e rena ba we ra go ba re ka ṭa ra dula magwatateng a bjale ka a. Makhowa e be ba ka ṭhe ke ba khōna go re khuduša nageng ya gešu ka gobane ntwā ya gona e be e ya molomo.

44. Nyatšego ya ba ga Mmamathōla. Re ṭa goma ra lebella morago, mo go 42. Re ṭa hwetšana lentšu le mangoko. Nkabe go be; bana ba komana bo-loto, bo-goši ke go bopana. E be re ṭa bōna pheletšo. Bjale ra mmotwana yo ba mmitšago Rakōna, a e tira mangoko. O ilē a khuduga pele khoši ya ṣ̌alla morago. Peelo ya khoši ya napa ya thathafa. A hwetšana gore go buima kudu go ṣ̌ala ngwana morago. Khanthe ke khoši e we ya go ba e swanetše go ēta pele bana ba gwe ka moka ba mo ṣ̌ale moragō.

21

45. Rakoma ke nta malomēla kobong. Go be go ṭhe na le motho yo we a ṭebago, gore e gona mo ṭhetšhabeng, ka gobane mo ba dutṣ̌i ba bolabola ka khudušo ya bona, mantšu a bona a be a o kwana. Bana ba rena ba thōma go rakiwa medirong. Molato, ke gore ke bona ba we ba ṭhalifiṣ̌ago morena Mmamathōla. Ṭhe manaladi ṭhe we ṭhe rwalago ditaba ṭša rena, a e ya a botša makhowa. Ṭšhaba noga, e ṭa go loma ṭherēthē. Limalo! nta e la ṣ̌e. Ke moka noga ya napa ya ṭšhaba, ya ṭšhabāla nageng ya Metz.

46. Bana ba rena, re ba ṭentšhitše dikolo, ka di ṭhinyagollo ṭše dikholo lehono ba rakiwa meṣ̌omong ya bona ka baka la Rakoma. Memōya ya ṭhetšhaba ṭha ga Mmamathōla, a e go gele felo go thii ka baka la Rakoma. Yēna le ṭhetšhabana ṭha gwe, ṭhe gōgāla kowa. Ba moṣ̌ate le bona ba gōgāla ga bona. Ka baka la go ṭhe gōgāle felo go thii, go no dula go na le mpherefere. Mpherefere owe, o bile o rakiṣ̌itše mathitšhere a mangwe moṣ̌omong. Ke ba ka le-ṭhakoring la borena.

22

47. Ba ga Mmamathōla ba dula ditenteng ṭša Makhowa le makubeng a bona. Dinto di agile ke ba ga Rakoma. Molato keng, ba ṭha age dinto. Dikhopolo ṭša bona di ṭšhaba bokhōba bja bofofu. Ga ba kwane le molaṣ̌ wa bo-madikhone. Kowa ba ṭšwago bona beng e be

ba e taola. Dibjalo tša bona, e be ba di romela ka noši mmarakeng. Lehono dikhopolo tša bona di gopola gore ba ta ba dira nakhoba a difofu. Go na le lekhoja la bolimi. Motho yo mongwe le yo mongwe o posetša ke lona dibjalo tša gwe mmarakeng. Ke taba e ngwe ewe e imelang ba ga Letswalo. Ba na le matho, dikhopolo le diaja tša go ngwala. Dikhopolo tša bona di nyaka tolologo ya go the posetša.

23 48. Melaō ya Trust e buina. Ke bjona bokhoba bjo. Lefatjeng la rena la Nareng motho a be a tirela ka boethatelo. Bo di-katibana ba be ba le khole le rena. Diphate a di ripiwi, wa ripa o wa tshwariwa mo nageng ya Metz. Dikhopolo tša rena a di gona mo nageng e. Ka baka la go fenyiwa, re dutši fela ka marago.

49. Ba tšwa ka dithunyeng bjale ka dipēba. Dipēba ke dilo tše bojhale kudu. Di aga meje ya tšona ka faṭhe ga mobu, tša dira dithunya. Moṭhang manaba a di tšnālogo, di tšwa ka dithunyeng, tša tšhaba. Ba ta di rakiša ba di bolaya, tše dingwe di ta ba šiya. Ba ba ngwe ba bjale ka tšona dipēba. Ba tšhabetše dipolaseng tša Makhowa le lefatjeng la morena mogobōya. Melorong ya bona ke ya go nyaka go bošla morago.

Temana ya 5: Naga ya Metz.

50. Mmapa o wa ka faṭhe ke yōna naga ya Metz. Ke naga e boje ya melala. Mmapa o we o supetša, dinoka, meetšana, meboto le dithabana.

51. Ke 0na Mmapa wa naga ya Metz. Naga e we, a e na dithaba le
dithabana. Ke dinoka le meboto fêla. Mmoto o, o nago le
25 thabana ya mafsika ke wa mo o tsetše madiba-a-thware. Thabana
e we ba e bitša gore ke Thefikeng.

52. Mungwana ke noka e kholo. E tšwa e le morung wa Kammōtwana, nageng ya Strasburg. Dinokana di pedi magareng ga yōna le Khorong. Di tēna khorong di t̄ha le ka polaseng ya Strasburg. Ke mokhwa o we di t̄ha ngwadiwago. Maina a tšona ke a:- Khwathaneng le Ramalatyi. Ge o e tšwa o le Bokhalaka, o tsela Mungwana, Khwathaneng, Ramalatyi wa khona o t̄ena Khorong.

53. Mungwana ba e epella ka koša. Baependi ba yōna ke ba bundi. Ba-bundi ba basadi ba we ba bitšiwago Bale. Kopêlō ya yōna e šetše e ngodilwē le thethong la dinoka tša naga ya ga Mothabe. E tšwa e le Strasburg, ya tēna nage ya Mothabe ke moka ya feta ya t̄ena Metz.

26 54. Kopêlō ya yōna e ka no ngwadiwa gape ka baka la gore mothomong a ya ngwadiwa. Baependi ba yōna, ba epella mo ba bina malopē. Bathabendi ba re, mungwana mungwana. Ba gobendi bare, a e a lee. Mungwana mungwana, mungwana bogwe bjaka. A e a lee, ro ja thophi badika. A-e-a lee, roja thophi badika. Mungwana mungwana mungwana bogwe bjaka. Ba dira ga bedi. A-e a lee, ro ja thophi ba-dika. Le ga na mo ba dira ga bedi. Mafellō.

55. Khoro ya ga Pōpēla, e be ba e nwa meṭi Mungwana. Khoro e ke yōna ya bo makholo wa dikhoši. Thophi e we ba e bolabolago, ba ra, go na bogweng. Ka gobane ba t̄a fiṭha ba ba lla magogo ke moka ba ba fa dijō tša bogwe. Thopi ke buušwa bja maroṭe. Mo go bolwabolwa ka la molomō. Mokopu wa go loma ngwaga o moswa, o tšwa o le gona ga bo makholole ōna mabêlê thoro. Ge ba t̄he šu ba t̄iša mokopu wa go loma, a go na motho yo a swanetšego go ja ngwaga o moswa.

27 56. Khwathaneng le Ramalatyi, di ngwadilwē ka baka la gore di gare ga Mungwana le khoro. Tšona di fella polaseng ya Strasburg. Bjale ka ge di ngodilwē, di t̄a t̄haṭwa ka mokhwa o we di hwetšane-go maina. Khwathaneng ke moedi wa go t̄he-êlê meṭi. O êla moṭhwa wa pula. Monna yo mongwe, o ilê a ya le mosadi wa yo mongwe. Ditshebi di ilê tša moedi di ilê tša thuša bautswi. Ba ilê ba mo kwa a t̄ha t̄a kholê-nyana. Ka baka la dikhwat̄ha. Dipêpê le di khwat̄ha di ōmilê. Ge motho a t̄hepela di na le lešata.

O kwa di re khwaṭha-khwaṭha. Le wena moutami o ṭa ba o kwa gore motho o wa ṭa. Ge o le mutswi ke moka o ṭhanola dirēthē-

57. Monna o ile go fiṭha gae, a tiya mosadi. Ba ile go tšhaba, a hwetšana ṭhegolo ṭha bona. O ilē a ṭala ke pelo. Ge a fiṭha gae, a butšiša mosadi gore o be a fiṭha gae, a butšiša mosadi gore o be o na le mang. O ilē a mo fetola ka gore, ke ṭile gae ke noši. Ka khwaṭhaneng o be o na le mang. Nna nkešu ke yo.

28 Thegolo ṭha lena ke ṭhe bone. Nka be o re tshware. Monna o ile a thōma go tiya mosadi. Le ga go le bjale a ka a mmoṭša. O ilē a mogobatša. Ka moswana ba tsoga ba bolabola taba ya bona. Banna ba ilē ba sola monna. Polabolo ya monna, o ile are, ba di yo phepediša ke dikhwatha, nka be ba tshwere. O ile a lefa mosadi wa gwe, ka khomo.

58. Banna ba kokana thōgo ya khomo. Ke gona ba šitṭhēla leina la moedi. Ke khwaṭhaneng, e phepedišitše moṭabo wa mosadi, ka baka la dikhwatha tša yōna. Ke moka ya napa ya ba leina. Basadi ba ja mala a khomo. Bona ba re, khwaṭhaneng ke makhitšēle ke pelo e ṭa mmolaya. Monna o ile a napa a kweriwa ke basadi ka gore ke makhitšēle. Monna yola wa moutswi le leina la gwe a la ka la nyarāla.

29 59. Ramatyi. Go be go dula mophala-borwa wa ga Malatyi. Ke bona ba bina noko. O tšhabileng ga geno. Ke ge ba nwele bjala. Ke tšhabile ramalatši, ka baka la go ntoāla bana baka. Khane ke wena Malatyi le malatyana ba we ba ilego ba ganetšana, mongwe a re, letšatši le tšwa phagong, mongwe a re le tšwa budibeng. O ilē a ba fetola ka gore ke nyepō ya bagologolo. Moedi o no-o, e ka no ba ramatyi. Ke gore letšatši le ka no tšwa go ōna. Magane a bona a napa a fēla a e ṭa mo we. Moedi ba napa ba re ke Ramatyi. Mafellō.

60. Khorong. E ilē ya hwetšana leina le we ka baka la monna wa ga madigane. A be a e theta ka gore ke nna lešoboro le ōpēla kōma, bagolo ba ṭha e opele. Ge a na le molato le motho, wa gwe o swanetše go fēla khorong. Le molatonyana, o no o kwa a re ke ya khorong. Ba ilē ba mo kwēra ka gore ke Makhorong. Noka ba

napa ba re ke Khorong. E ilê ya hwetšana leina ka mokhwa o we.

61. Mosela-tšhwene (Mothela-tšhwene.)

Ke moedi, ka baka la gore o šla ka pula. O ilê wa rediwa leina le we ke batsumi. Ba ilê ba tsoša phuthi, ya tšhaba e libile ka moeding. Ka morago ba okwa di no gobola di eme felo go thii.

30 Ba ilê ba makala. Ke phuthi mang ya go no šma. Ba ilê ba ya ba na le maseme. Ge ba fiṭha, ba bōna, dimpja di lebeletše godimu ga moṭhare.

62. Ba ilê ba langwa. Ge ba lebella godimu, ba bōna moṭhela o lekeletše godimu ga ṭheṭhare. Mmallo! di leṭhetšitše phuthi di bukilê tšhwene. Motho a napa are, ke ṭhebila. Ke gore le ge ba ka tšela pele le go-tsoma ba ka ṭhe ke ba bolaya. Ba ilê ba re, re ka bolaya ke difaka mo re ka ṭhwa re phoša ṭhebila ṭhe we ka mafsika. Ba ilê ba tiya dimpja tša tšhaba. Ba napa ba goma, ba boēla gae. Ba napa ba rēla moedi gore ke mosela-tšhwene. Mafello.

63. Mosetetswana. Le šna ke moedi. Le šna o retše ke batsumi. Moedi owe, o be o na le diphōlōfotswana tše ba di bitšago disete. Ka buthii sesete. Disete ka buntši, ka bothii ṭhesete.

31 Phōlōfotswana e we e lekana le mankōbō wa go ja ditswiwana tša dikhogo. Disete di bitša dimpja di le khole; ka golla ga tšona. Mollêlê ya tšona di re, tšwê-škê, tšwê-škê tšwêke tšwêkê. Di lla ka mokhwa o we, di emišitše meṭhelana e ya tšona. Meṭhelana ya tšona e na le mašaša. Ge batsumi ba thaka, ba tiya dimpja gore tša ṭhee, ke moka di bodima. Ka gobane tšo fiṭha tša gobola tšona. Diphōlōfōlō di ṭa tsoga tša tšhaba. Ba be ba di yo ṭama dimpja tša bona, mo ba yo tsela moedi owe. Ke moka ba napa ba o rēla leina la mosete-tswana.

64. Moṭadimu. Ke noka e kholo. Ge o tsela yōna, o ya mmoto o we go dulago ba ga limamaṭhola. Bjale, e ilê ya hwetšana leina le we ka baka la ṭadi. Batsumi ba ile ba a ṭa, ba robala go yōna, ba e tšwa ba le nokeng makhutšwi le moloma-ṭhapi. Ke gore mo we di gaṭhanago. A ba ka ba robala, ba ilê ba tšhaba le mešašo ya bona ya dinamama. Ṭadi e be e kwatilê kudu, e nyaka go ba tiya. Ba ilê ba ya ba robala mosete-tswana.

65. Noka e we ke Moetjadimu. Ke moka ya napa ya ba leina la yona.
 32 Ka moswana ba ya ba fiṭha magae a bona. Ke moro mo tefela ba-šibi,
 batsumi p'elo di ababa. Nka baka lang o re koṭa ka nama. Ke
 bolabola ka tadi e, e ilego ya re galla nokeng ya diṭadi.
66. A še diṭading ke moeti. Goriale ke monna yo mongwe. Noka e
 we, a e nyake baeti ba robala go yona. Go be go dula monna yo
 mongwe wa ga Lewele. Molaṭ wa basotho ke go dula dithabeng ka
 baka la go tšhaba mapono. Bjale yena o ilē a e papola molaleng
 khaufsi le noka e we. Bona beng Bakone ba ga Mametya ba re, ba
 yo mmolaya ka gobane o e tira borena. Ge ba fiṭha ba no hwetšana
 e le lešakeng la badimu. Ke gore moṭe ka moka o gare ga budiba.
 Dikhogo le dikhomo di alla ka gare ga budiba. Ke moka o ba
 šitilē, ba goma le di-thabani tša bona.
67. Bošego le moṭhegare go no swana. Ke gore bošego e no ba
 33 budiba le moṭhegare. Moṭhegare le a ba bona basadi no ba ṭheṭa
 tša goja. Moeti le dira e be di ṭha ṭene ka baka la šaka la
 badimu. Bjale bona beng ba ga Mametya, a ba ka ba nyaka go ṭhe
 nyaretša, gore ba šitilwe aowa ba ilē ba nyaretša baeti. Ba napa
 ba rēla noka leina la Moeta-dimu. Mo o eṭa go yona a o robala
 ka gobane badimu ba letše go yona. Noka e we e hwetšane leina le
 we ka baka la budiba bja go dira ke badimu. Ba ilē ba tšhaba go
 mo gudiša, ge ba ka re ke Lewele yo we a dirago šaka la badimu.
 Mafellō.
68. Malomanye. Noka e, ge o feta mmoto wa ga Mmamathola, o tēna
 go yona. Ke e kholo, e bilē e na le le ṭhakanoka le legogo.
 Basadi e be ba tomola dilo tše we mo we. Bohodu bo ya baba, bo
 bjale ka boloi. Basadi ba ilē ba lomana ka mēno. Ba ilē ba ya
 magae ba hubelane ka madi.
69. The-pipimpi re bolabola khoromēla, khuta marama re hwa nayō.
 34 Ge ba ba ṭhekiša, a baka ba nyaka go bolabola nnete. Polabolo
 ya bona, ke ya gore yo o thomile pele a nthoga. Yo la le yena a
 riale. Taba yabona ba ilē ba e dira diṭhélē. A ba lwēla le
 ṭhaka goba legogo. Ba we ba bo ba ba e nabō le bona a ba ka ba
 khona go bolabola dipolabola tša bona ka baka la gore bona beng

ba utile.

70. Batsumi le bona ba ile ba lwa gona mo we nokeng ya lethaka. Bo-na ba ilê ba lwêla mošša wa mogwapa. Yo mongwe o ile a utswa megwapa ya yo mongwe. Ka moswana mo ba bofêla merwalo ya bona, a hwetšana gore megwapa ya gwe a e ka moka. Banna mongwe o utstwitše megwapa yaka. Mebôfêlê le go bêka ga nama ga go tswane. O ilê a e hwetšana ga go mongwe. Yêna o ile a ganetša. Ke moka ba thôma go lwa. Ba ilê ba e lamola. Ba amoga yo la, ba fa mong wa megwapa. Taba ya bona ya fela e eja mo we.

35 71. Ke Malomanye. Taba ya bona ba ilê ba no anega fela. Noka e we ya lethakanoka legogo ke malomanya ka gobane basadi ba ilê ba lomana go yôna. Ke moka ya napa ya ba leina. Mafellô a leina la Lalomanye.

72. Madiba-athware. Thware ke noga e kholo. E na le thepê. E khona kudu go tswara diphôlêfôtswana. Ka moragô ga mo e bolailê, e a e latswa, ya ba boreledi, ya khôna e e metša. Ka gare ga meji e a dula. Bjale e ilê ya hwetšana leina ka baka la dithware tše dintši. Ga na mo we nokeng ewe, monna wa ga Telane, o ile a photodišana le yôna. Ke yo mongwe wa batsumi. Ke moka leina la napa la šithêlwa. Mafello a madiba-a-thware.

73. Thefikeng. Ke mmoto, bjale ona le thabana-nyana ya mathapa. Ba re ke Thefikeng mabjana a-soso. Soso ke gore sosonono. Sosonono ke go dula bjale ka tšhwene. Le yêna motho o wa sosonotšega. Go sosonotšega ga motho ke mo a kwatilê Batsumi ba ilê ba go rêla leina la mabjana-a-soso ka baka la ditšhwene.

36 74. Ba tšeya mogee ge ba eya Thefikeng. Ke batsumi, ba tšhaba bo-bila. Bo-bila bjo we bo bolwabolwago, ke bja ditšhwene. Dimpja ke dibatana tša bogale. Ditšhwene le tšona di a lwa. Bjale mo we ntweng ya tšona, dimpja di a gobala. Dimpja tša gobala ke moka letsolo le thinyegile. Ba be ba e ja kholê le mabjana-a-soso.

75. Dithunya le dithunye-eng. Matšu a a ngodilwê mo go 49. Bjale mo a ngwadi wa fêla ka baka la thepeleng tha ôna. Ke dithunya ka buntši ka bo-thii ke thunya. Ge di e tšwa di diyo

36
cont.

thunya bjale ka kolo ya makhwa mo e tšwa ka gare ga thethuunya.

Mafellō.

76. Lethêthō la ditemana:

Tema ya 1: Mmamathola.

1. Temana ya 1: Balaudi. 1.

1.

9. Temana ya 2: Temō 4.

2.

12. Temana ya 3: Maina a ditšaba le dipoka. 5.

15. Temana ya 4: Khudugō ya ba ga Mmathōla. 7.

4.

50. Temana ya 5: Naga ya Metz. 23

5.

End. S. 927.